

Aandacht voor het ongeboren kind Saskia Campert

Saskia Campert is juriste, gespecialiseerd in het personen- en familierecht van hindoes en moslims.

Als langjarige theosofiestudente richtte zij in 2016 TVN Centrum Zeeland op. Zij maakt deel uit van de redactie van *Theosofia*.

Recentelijk bereiken mij in een korte tijdspanne verschillende opmerkelijke berichten.

- a) Planned Parenthood sluit in de USA vijf abortuscentra¹ in Indiana, Idaho en Alaska, terwijl sluiting van centra in o.a. Vermont en New Hampshire wordt voorzien. Een uitspraak van de Supreme Court is hiervan de reden.²
- b) Vanuit onze lezerskring komt het verzoek om in Theosofia eens aandacht te schenken aan het embryo. De vraagsteller merkt op dat The Theosophical Society (Adyar) als eerste doeleinde heeft 'Het vormen van een kern van de broederschap van de mensheid zonder onderscheid naar ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur' en vraagt zich af of ook ongeboren foetussen onder deze kern van universele broederschap vallen.
- c) De Nederlandse politiek heeft recentelijk besloten de tot op heden verplichte bedenktijd van vijf dagen voor het ondergaan van zwangerschapsonderbreking per 1 januari 2023 te schrappen. Bij zwangerschapsonderbreking (abortus provocatus) heeft de vader nog steeds geen enkel recht op medezeggenschap.
- d) Vanuit de wetenschap wordt sterk aangedrongen op verruiming van de huidige Embryowet.³ Al in 2018 werd op aanvraag van de PvdA een hoorzitting gehouden over aanpassing van deze wet om het kweken van embryo's voor wetenschappelijk onderzoek - wat onder de huidige wetgeving verboden is - mogelijk te maken. Inmiddels blijken steeds meer politieke partijen voorstander van verruiming van de wettelijke kaders.⁴
- e) Vanuit mijn naaste omgeving weet ik dat vertwijfeling over het besluit zelfs jaren na een abortus provocatus blijft bestaan.

Kortom, het lijkt zinvol een theosofische blik te werpen op onze omgang met het ongeboren kind.

Het vroegtijdig afbreken van een zwangerschap in Nederland⁵

De wet is helder, maar bij deze beslissing wordt door menigeen gestreden tussen 'hoofd' en 'hart'. Uiteenlopende en soms tegenstrijdige aspecten spelen een rol. De indeling van de mens zoals binnen theosofie onderwezen, kan hierbij verhelderend zijn. We zijn immers een samengesteld wezen en waarheid heeft vele gezichten

afhankelijk van het bewustzijnsniveau waarop de mens zich bevindt.

In 2020 werden in Nederland officieel 31.364 zwangerschapsafbrekingen uitgevoerd. Dit zijn 869 zwangerschapsafbrekingen minder dan in 2019. Veruit het grootste deel van de zwangerschapsafbrekingen (85%) vindt plaats in het eerste trimester (t/m 12 weken zwangerschap). Meer dan de helft van de behandelde vrouwen had al één of meer kinderen. Het huidige aantal zwangerschapsafbrekingen geeft een ratio van 8.9 op de 1000 vrouwen tussen de 15-45 jaar. (Bron: Fiom) Ter vergelijking: USA 12 per 1000, India en China 28 per 1000.

Het fysieke aspect (sthūlasharīra, lingasharīra)

In mijn ervaring ziet het merendeel van de mensen in onze westerse cultuur zich als een op zichzelf staand autonoom lichaam met eigen gedachten en emoties. Soms sluimert ergens een godsbesef, maar dit is zwak en heeft weinig betekenis in het dagelijks leven. Het grootste deel van de medische wetenschap ziet het menselijk lichaam als een materieel verschijnsel. Zoals we bij een

auto de versleten banden verwisselen en de kapotte remschijven vervangen, zo doen we dat ook bij de mens. Nieuwe knieën en donororganen zijn gemeengoed geworden. De successen bij het verwijderen van kwaadaardige gezwellen zijn opzienbarend, dus het verwijderen van een ongewenste foetus is geen probleem om lang over na te denken. In die visie is sprake van een storend element in het lichaam, dat zonder al te veel moeite kan worden verwijderd. De fysieke gevaren voor de moeder zijn medisch gezien vrij gering. Wie op deze manier in het leven staat, zal nauwelijks begrijpen waar mensen zich druk over maken als het om het afbreken van een zwangerschap gaat.

Theosofie leert dat de mens meer is dan een lichaam, dus is het niet verwonderlijk dat een deel van de vrouwen na een zwangerschapsafbreking te maken krijgt met symptomen van het zgn. post-abortus syndroom. De klachten variëren van milde depressie tot ernstige verstoringen, te vergelijken met PTSS (*post-traumatisch stress syndroom*). Vragen als *was het een jongen of een meisje, hoe zou hij/zij nu zijn, misschien had ik toch beter...* blijken soms jaren na de ingreep naar boven te komen.

Rationele overwegingen (kāma, manas)

We leven in een rationele maatschappij. John Stuart Mill⁶ heeft het denken in onze westerse wereld geanalyseerd. Hij beschrijft de mens als een 'homo economicus', een wezen dat de voor- en nadelen van zijn handelingen rationeel afweegt. De mens zal volgens zijn wereldbeeld steeds kiezen voor de hoogste opbrengst tegen de laagste

inspanning. Dit idee is niet nieuw. Ook Adam Smith⁷ ziet de mens als een calculerend wezen. We willen het beste uit het leven halen. Kāma (begeerte) drijft ons voort op onze weg naar succes, aanzien, financiële zekerheid en geluk.

Anders dan in vroeger tijden verleent een groot aantal kinderen voor vrouwen in dit deel van de wereld geen of nauwelijks aanzien of status. Het is belangrijker een goede opleiding te hebben en carrière te maken. Wie dit laatste kan combineren met kinderen is een geluksvogel. Niet iedereen kan die combinatie aan. Eén kind is haalbaar, maar twee, drie of meer wordt al snel problematisch. In dit perspectief is kiezen voor het afbreken van een zwangerschap voor velen acceptabel en begrijpelijk.

De economische noodzaak om veel kinderen te hebben is in westerse landen weggefallen. In het verleden waren kinderen noodzakelijke goedkope arbeidskrachten en boden zij de ouders een oudedagsvoorziening. In diverse landen ter wereld geldt deze gedachte nog, maar in onze westerse maatschappij is het economisch nut van kinderen verdwenen. Sociale wetgeving en arbeidswetten hebben de economische rol van het kind gedecimeerd. Kinderen zijn eerder een economische belasting geworden.

Bij de samenstelling van een gezin wordt tegenwoordig nagedacht over onze 'footprint', het milieu, klimaatverandering, mogelijke voedselschaarste, vervuiling en dreigende overbevolking. Een vaak gehoord advies luidt dat het beter is weinig kinderen op de aarde te zetten om de planeet te redden. We matigen ons kinderaantal in het belang van de aarde. Een opvatting die de gemiddelde theosoof zal doen glimlachen. Natuurlijk moet onze aarde zorgvuldig en met liefde worden bewoond. Daar is verbetering wenselijk. Maar theosofie leert ook dat we onze plek in het universum niet mogen overschatten. De invloed van de piepkleine mens op deze minuscule aardbol is gering in het goddelijk plan voor ons onmetelijke heelal. Het huidige tijdperk (Kali Yuga) ving zo'n 3000 jaar voor onze jaartelling aan en duurt 432.000 jaar, waarin sprake zal zijn van elkaar opvolgende cycli. Zo bezien hebben onze goedbedoelde ingrepen waarschijnlijk nauwelijks invloed op het grote geheel dat al miljoenen jaren wordt gecoördineerd door een besturende kracht.

Altruïstisch denken (Ātma, buddhi)

Wie zich verbonden voelt met het theosofisch gedachtegoed zal geneigd zijn zowel de eigen belangen als de belangen van anderen (de vader en het kind) zwaar te laten meewegen. Theosofie leert ons de aandacht van ons kleine zelf af te keren en onze blik op het grote geheel te richten. Dan komen andere vragen naar voren. Hoe denkt de vader (het is ook zijn kind) over de situatie? Is het voor het kind goed om in deze situatie geboren te worden? Hoe kan worden voorkomen dat te snel een ondoordachte beslissing wordt genomen? In *Isis Ontsluierd*, deel 1, pp. 385 e.v. lezen we dat de gemoedstoestand van de moeder ten opzichte van de ongeboorene van groot belang is (het 'getekend zijn' van de foetus). Mevrouw Blavatsky citeert uit *The Immortality of the Soul* van Dr. Henry More het volgende fragment.

De schrijver beschouwt een foetus als een buigzame stof, die door de moeder tot een aangename of onaangename gestalte kan worden gevormd, die zij kan doen gelijken op de één of andere persoon of gedeeltelijk op verscheidene personen of kan bestempelen met het beeld, of zoals wij het passender zouden kunnen noemen de astrografie⁸ van het één of ander voorwerp, dat zich levendig aan haar verbeelding voordoet.

Wanneer wordt een embryo een mens?

Het uitgangspunt bij deze vraag is dat de mens een bezielde goddelijk wezen is en dat op enig moment een verbinding tot stand komt tussen de godsvonk (straal van Paramātman; puur bewustzijn) en de materie (het embryo), waardoor het embryo 'mens' wordt. Theosofie leert immers dat de mens een met materie beklede godsvonk is. Voor een deel van de mensheid bestaat deze vraag niet, omdat zij het bestaan van een ziel

of een goddelijk innerlijk van de mens ontkennen. In dit technocratisch-atheïstische wereldbeeld is de mens slechts een toevallige stoffelijke verschijning met een uit zijn eigen fysieke hersenen voortspruitend bewustzijn.

Ik ga ervan uit dat de vraag wanneer een embryo mens wordt, voor de lezers van Theosofia wel degelijk van cruciaal belang is als het erom gaat een mening te vormen over het afbreken van een zwangerschap, het kweken van embryo's voor wetenschappelijk onderzoek en mogelijke vervolgstappen die het embryo betreffen.

Wereldwijd wordt verschillend gedacht over de vraag wanneer een foetus bezielde wordt en dus als mens kan worden gezien. Tot op heden kan niemand het 'bewijs' hiervan leveren, dus blijft er ruimte voor een eigen interpretatie. Wie de meningen van de verschillende religies en filosofieën naast elkaar legt, ziet een breed scala variërend van bezieling bij de conceptie, tussen conceptie en geboorte, veertig dagen na conceptie, honderdtwintig dagen na conceptie, zestien weken na conceptie, bij de eerste ademhaling of bij het zevende levensjaar. In dit artikel is geen ruimte hier verder gedetailleerd op in te gaan.

Als ik het goed heb begrepen, leert theosofie dat de foetus wordt bezielde op het moment van conceptie.⁹ Dit zou betekenen dat het afbreken van een zwangerschap gelijk staat met het doden van een mens. Het goddelijk plan voor dit kind wordt afgebroken, waardoor het niet de gelegenheid krijgt zijn/haar karma in deze wereld uit te werken. Mevrouw Blavatsky zegt in *Isis Ontsluierd I* (pp 351-2) dat drie gevallen - een abortus, een zeer vroeg overlijden en een zware verstandelijke handicap - leiden tot snelle reïncarnatie op deze aarde. Zij zegt daar: *Reïncarnatie, d.w.z. het tweemaal verschijnen van hetzelfde individu, of liever van zijn astrale monade, op dezelfde planeet is geen regel in de natuur; het is een uitzondering, evenals het verschijnen van een kind met twee hoofden. Het wordt voorafgegaan door een verkrachting van de wetten der harmonie in de natuur en heeft slechts plaats alleen wanneer de laatste, trachtend haar verstoorde evenwicht te herstellen, de astrale monade die door een misdaad of ongeval uit de kring der noodzakelijkheid was geslingerd, met geweld in het aardse leven terugwerpt. Zo is bij misgeboorte van kinderen die voor een bepaalde leeftijd sterven en bij aangeboren en ongeneeslijk idiotisme, het oorspronkelijk plan van de natuur om een volmaakt menselijk wezen voort te brengen verstoord. Terwijl de grove materie van al die verschillende wezens bij de dood door het rijk van het leven wordt verspreid, moeten de onsterfelijke geest en de astrale monade van het*

individu – de laatste had als taak een lichaam te bezielen, de eerste om haar goddelijk licht over het lichaam uit te storten – voor de tweede maal trachten het plan van de creatieve intelligentie uit te voeren.

Wie zijn levensvisie stoelt op de *Bhagavad Gita* kan een ander beeld hebben op basis van vers 2.11 en 2.12: *Hoewel je geleerde woorden spreekt, treur je om iets wat het treuren niet waard is. Zij die wijs zijn, treuren noch om de levenden noch om de doden. En Nooit was er een tijd dat ik niet bestond, noch jij, noch al deze koningen; noch zal ook maar een van ons in de toekomst ophouden te bestaan.*¹⁰

Mevrouw Blavatsky's visie op abortus provocatus

Laten we kijken wat mevrouw Blavatsky over dit onderwerp heeft gezegd. Ik vond niet veel over zwangerschapsafbreking, maar in *Collected Writings V*, pag. 107 en 108, beantwoordt zij een vraag hierover¹¹. Een arts uit Colorado (USA) stelt de volgende vraag (samengevat): *De artikelen in uw tijdschrift met de kop 'Is zelfmoord een misdaad' geven mij aanleiding tot een andere vraag 'Is het doden van een foetus een misdaad'. Ik moet toegeven dat er situaties zijn waarin het zowel voor het ongeborn kind als voor de gemeenschap beter is dat het kind niet wordt geboren. Bijvoorbeeld als de moeder de dood van het kind zo sterk wenst dat deze wens het karakter van het kind zeer nadelig beïnvloedt. Maar zou het in dergelijke gevallen niet beter zijn het kind te doden na de geboorte, om gevaren voor de moeder volledig uit te sluiten? Als we dit rechtvaardigen, rijst de vraag op welke leeftijd dit zou moeten plaatsvinden. Nu deze vragen voor duizenden mensen van belang zijn, zou ik graag vanuit theosofisch perspectief een antwoord willen krijgen.*

Het antwoord van mevrouw Blavatsky luidt als volgt.

Algemeen gesproken is het antwoord vanuit theosofie: een moord is nooit te rechtvaardigen, ongeacht leeftijd of omstandigheden. Occulte theosofie voegt daaraan toe: De waarschuwendende stem tegen deze immorele en gevaarlijke praktijk komt niet voort uit een wettig standpunt, noch uit een argument verkondigd door een of ander orthodox-isme, maar veeleer omdat in occulte filosofie zowel fysiologie als psychologie de desastreuze consequenties ervan aantonen. Het gaat hier niet om de oorzaken maar om de effecten. Onze filosofie gaat zover dat gesteld wordt dat, als het strafrecht van de meeste landen een poging tot zelfmoord bestraft, om consistent te blijven het doden van een foetus dubbel bestraft zou moeten worden als zijnde een poging tot dubbele zelfmoord. Want zelfs indien de ingreep succesvol is en de moeder daarbij niet sterft, zal deze ingreep haar leven op aarde bekorten om het percentsgewijs te verlengen in kama loka, de tussenliggende sfeer tussen aarde en de plek van rust. Deze plek is geen St. Patricks Vagevuur, maar een vaststaand feit en een noodzakelijke stopplaats in de evolutie van het leven. De begane misdaad betreft de opzettelijke en zondige destructie van leven en inmenging in de natuur (dus karma) van zowel de moeder als van het ongeborn kind. Door de occultisten wordt deze daad niet gezien als zijnde van religieuze aard – want er is niet meer geest en ziel in een foetus of zelfs een kind voordat het zelfbewustzijn ontwikkelt dan in ieder ander klein dier – daar wij de afwezigheid van een ziel in een mineraal, plant of dier ontkennen en slechts geloven in een traspwijze mate van bewustzijn. Natuurlijk zullen sceptici van welk niveau dan ook onze visie als absurd bijgeloof betitelen.

Maar wij schrijven niet voor sceptici. We zijn gevraagd de visie van theosofie op dit onderwerp te geven en we beantwoorden de vraag zo goed als we kunnen.

Dit is duidelijke taal, zoals we van mevrouw Blavatsky gewend zijn. Zij geeft onverbloemd haar waarheid.

Conclusie

Wie het ontstaan van een mens ziet als een mysterieus wonder, zal dit prachtige proces vol eerbied aanschouwen en zich beslist afzijdig willen houden van welke ingreep dan ook. Ingrijpen in het 'goddelijk plan' is in die visie onaanvaardbaar. Wie het ontstaan van een mens rationeel bekijkt, komt terecht in een doolhof van overwegingen en redeneringen. Mij ontbreekt de medische kennis om te overzien in hoeverre het kweken van embryo's voor onderzoek (en verdergaande ingrepen) zinvol en nodig is. Het lijkt een afschuwelijk vooruitzicht, maar tegenwoordig is het volledig geaccepteerd om sperma en eicellen jarenlang in te vriezen om deze vervolgens in een reageerbuis tot mens te maken (ivf, in vitro fertilisatie). Mijn vraag daarbij is welke godsvonk zich aangetrokken voelt tot een dergelijk embryo. Ik weet het niet, de toekomst zal het leren. Het klonen van planten is inmiddels gemeengoed, terwijl deze wetenschap zich bij dieren nog in de experimentele fase bevindt.¹² Ik verwacht dat de onderzoekende mens niet te stoppen zal zijn bij zijn zoektocht naar de geheimen van het leven. Hoe dan ook, ik heb het volste vertrouwen dat een 'hogere wijsheid' het materiële geknutsel van de mens blijft overschijnen en in goede banen zal leiden.

Uiteindelijk heeft ieder van ons een innerlijke stem die ons – als we de tijd nemen ernaar te luisteren – vertelt hoe te handelen. Theosofie benadrukt immers dat de mens een vrije wil heeft en te allen tijde zelf verantwoordelijk is voor zijn daden. Geen enkele activiteit zal zonder gevolgen blijven (karma). De trouwe lezers van *Theosofia* weten ook dat de eerste pagina van het blad vermeldt: *Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden.* Dat geeft ons de moed om zelfstandig een eigen visie te ontwikkelen en daar vol vertrouwen achter te gaan staan.

Menselijke foetus van
6 à 7 weken oud

Eindnoten:

- 1 Voor de duidelijkheid hierbij de definities zoals gebruikt in de medische wereld: abortus = een miskraam; abortus provocatus = moedwillige afbreking van een zwangerschap door middel van een curettage of (sinds 2000) door middel van de zgn. abortuspil.
- 2 US Supreme Court bepaalde op 24.06.2022 dat voortaan iedere staat zelfstandig kan beslissen abortus provocatus al dan niet te legaliseren. Verwacht wordt dat ca. 26 staten abortus provocatus zullen verbieden.
- 3 Embryowet van 20 juni 2002
- 4 Er zitten meer ontwikkelingen in de pijplijn: het gebruik van kunstmatige embryostructuren voor onderzoek, het modificeren van DNA aan het pre-embryo, de mogelijkheid van geslachtskeuze bij dragerschap en het kweken van menselijke organen in dieren.
- 5 Wet afbreking zwangerschap (Waz), 1984 in werking getreden; in 2021 twee wijzigingen voorgesteld: (1) de bedenktijd van vijf dagen vervalt, (2) de huisarts kan door het verstrekken van de zgn. abortuspil een abortus provocatus bewerkstelligen.
- 6 John Stuart Mill (20 mei 1806-7 mei 1873), Engelse filosoof/politicoloog, klassiek liberalisme
- 7 Adam Smith (5 juni 1723-17 juli 1790), Schotse filosoof en pionier op het gebied van de politieke economie. Zijn beroemdste werk: *The Wealth of Nations*
- 8 Astrografie is een techniek binnen de fotografie waarmee objecten, die te zwak zijn om met het blote oog waar te nemen, zichtbaar worden gemaakt. Vergelijk Kirlian fotografie.
- 9 Een aanrader is het boekje *Het wonder van de geboorte* van Geoffrey Hodson, uitgave van de Belgische Theosofische Vereniging
- 10 *Bhagavad Gita zoals ze is*, met commentaar van Swami Prabhupada
- 11 Volledige tekst in *The Theosophist*, Vol. IV, augustus 1883
- 12 Het bekende kloonschaap Dolly (1994) had veel problemen, o.a. bij het afweersysteem. Een dierenarts liet haar in 2003 inslapen.